

Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı *Firdevs GÜNEŞ**

Öz

Derslerde öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bunlara öğrenme etkinlikleri denilmektedir. Öğrenme etkinlikleri alıştırmaya, etkinlik, görev, atölye, proje vb. olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların uygulanması eğitim yaklaşımlarına göre değişmektedir. Davranışçı yaklaşımda alıştırmaya üzerinde durulmaktadır. Alıştırmalarda amaç üzerinde çalışılan konuların pekiştirilmesini sağlamaktır. Bu amaçla öğrenilenleri tekrar etme, temrin, talim ve yineleme çalışmaları yapılmaktadır. Bu yönüyle alıştırmalar davranışçı yaklaşımın temel dil öğretim aracı olmuş ve okullarda yıllarca uygulanmıştır. Yapılandırıcı yaklaşımda ise etkinlik verilmektedir. Etkinliklerin amacı öğrencilerin dili istekli ve aktif öğrenmelerini sağlamaktır. Etkinlik yaklaşımına göre "Dil, sosyal etkileşim aracıdır." Bireyler toplumda çeşitli rol ve görevleri yerine getirirken dili aktif olarak kullanırlar. Bu nedenle dil öğretimi çeşitli görev, proje ve etkinliklerle yürütülmelidir. Etkinlik yaklaşımı, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde benimsenen bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre öğrencilerin çeşitli etkinlik ve görevleri yapmaları dil öğrenme sürecini kolaylaştırmakta, dil ve zihinsel becerileri geliştirmektedir. Etkinlik yaklaşımı 2005 yılından bu yana Türkçe öğretiminde de uygulanmaktadır. 2005 Türkçe Öğretim Programında yapılandırıcı yaklaşımla birlikte etkinlik yaklaşımı temel alınmış, öğrencilerin dil, zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmek için Türkçe öğretiminin etkinliklerle yürütülmesi öngörülmüştür. Programda çeşitli etkinlik örnekleri verilmiş ve nasıl uygulanacağı açıklanmıştır. Ancak alanda bazı sorunların olduğu, etkinlik yerine alıştırmaların verildiği ve alıştırmalarla Türkçe öğretildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, etkinlik, etkinlik yaklaşımı.

Activity Approach In Turkish Teaching

Abstract

Various practices are carried out during lessons in order to enhance learning. These practices are referred to as learning activities. Learning activities may take different forms such as exercises, tasks, workshops, projects, etc. The implementation of those activities varies depending on the adopted educational approaches. In the Behaviorist approach the focus is on exercises. The purpose of doing exercises is to provide reinforcement of the subjects studied. To that end, repetition, practice, drilling, and iteration practices are used. Thus, exercises have become the main language teaching tool of the Behaviorist approach and they have been used in schools for many years. On the other hand, activities are used in the Constructivist approach. The purpose of activities is to have students learn language willingly and actively. In the Activity approach, "Language is a tool for social interaction". Individuals in a society use language actively while performing various roles and tasks. Therefore, language teaching should be done through various tasks, projects, and activities. The Activity approach is an approach adopted in the Common European Framework. According to this approach, students' performing of various activities and tasks facilitates the language learning process and develops their language and mental skills. The activity approach has been used in teaching Turkish since 2005. In the 2005 Turkish teaching curriculum the Constructivist approach was considered fundamental along with the Activity

*Prof.Dr., Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, firdevs.gunes@gmail.com

approach and teaching Turkish was planned to be done through activities in order to develop students' language, mental, emotional, and social skills. In the program, various activity samples were provided and instructions as to how to implement them were given. However, it is observed that some problems exist in practice, exercises are given instead of activities, and Turkish is taught through exercises.

Key Words: Teaching Turkish, activity, the activity approach

Giriş

Günümüzde eğitim yükselen güçtür. Bu güce ulaşmanın yolu da dildir. İnsanlar dil becerileriyle öğrenir ve kendini geliştirir. Bu süreçte dil becerileri yanında düşünme, anlama, sorgulama, sorun çözme gibi zihinsel beceriler de önemli olmaktadır. Bu beceriler bireylerin iletişim kurma, yeni fikirler geliştirme, paylaşma, kültürü aktarma, geleceğine yön verme gibi süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Bu durum dil becerilerinin okuldaki eğitimle sınırlı kalması yerine sürekli geliştirilmesini gerektirmektedir. Bu nedenle çoğu ülkede dil becerilerini yaşam boyu geliştirme üzerinde durulmakta, bu amaçla yeni yaklaşımlar ve yöntemlerden yararlanılmaktadır. Bunlardan biri de etkinlik yaklaşımıdır.

Etkinlik yaklaşımı dil öğretimi alanında 1990'lı yıllarda gündeme gelmiştir. Ardından 2000 yılında yayınlanan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde temel yaklaşım olarak ele alınmıştır. Bu yaklaşımın görüş ve uygulamaları önceki yaklaşımlardan farklıdır. Etkinlik yaklaşımında dil öğretimi eskiden olduğu gibi dilbilgisi ve kelime öğretimine dayalı alıştırmalarla değil, tam tersine çeşitli etkinliklerle yürütülmektedir. Öğrencilerin dili aktif öğrenmeleri için düzeylerine uygun çeşitli görev ve etkinlikler verilmektedir. Eğitim sürecinde öğrencilerin işbirliği içinde verilen etkinlik ve görevleri yapmaları istenmektedir. Bunlar öğrenmeyi kolaylaştırmakta, öğrencilerin dil ve zihinsel becerileri geliştirmektedir. Bu yaklaşıma göre öğrenme etkinlikleri insan zihninden dökülmekte ve insan zihnini geliştirmek için kullanılmaktadır.

Yapılandırıcı ve etkinlik yaklaşımına göre dil öğrenme bireyin aktif çabaları sonunda gerçekleşir. Derslerde çeşitli bilgilerin aktarılmasıyla dil becerileri geliştirilemez. Öğrenci dili kendi aktif çabalarıyla ve çevresiyle etkileşerek geliştirir. Bu süreçte okuma, yazma, araştırma, sorgulama, sorun çözme gibi etkinlikler önemli olmaktadır. Öğrenci bu etkinliklerle bilgiyi alır, zihninde işler, ön bilgileriyle bağ kurar, anlamlandırır, kendi yorumlarını katar ve zihnine yerleştirir. Daha sonra öğrendiklerini uygulamaya aktarır. Böylece dil ve zihinsel becerilerini geliştirir. Eğitim sürecinde öğrencilerin işbirliği içinde çeşitli etkinlik ve görevleri yapmaları dil öğrenme sürecini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle etkinlikler öğrencileri güdüleme, aktif öğrenmeyi sağlama, dil, zihinsel ve sosyal becerileri geliştirme açısından önemli bir araç olmaktadır. Bu nedenle derslerde öğrenciler aşamalı olarak karmaşık etkinliklere ve görevlere yönlendirilmelidir.

Yapılandırıcı dil ve etkinlik yaklaşımı Ülkemizde 2005 yılında uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programında temel alınmıştır. Programda etkinlik yaklaşımından hareketle öğrencilerin aktif

Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı

öğrenmeleri için çeşitli etkinlikler verilmiş, bunların nasıl uygulanacağı açıklanmıştır. Ayrıca bütün dil becerileri için çeşitli etkinlik örnekleri verilmiştir. Öğretmenlerin farklı etkinlikler hazırlamaları için gerekli yönlendirmeler yapılmıştır. Etkinlikler bilgi ve becerilerin zihinde aktif olarak yapılandırılması için bütün çalışmaların ağırlık noktasını oluşturmaktadır. Öğrenci merkezli öğrenme anlayışından hareketle verilen etkinliklere öğrenme etkinlikleri denilmektedir. Bunlar aşağıda verilmektedir.

Öğrenme Etkinlikleri

Eğitim sürecinde öğrenmeyi kolaylaştırmak için öğretilen konuyla ilgili ek çalışmalar verilmektedir. Bunlara genel olarak öğrenme etkinlikleri denilmektedir. Öğrenme etkinlikleri tarihsel süreç içerisinde alıştırma, ödev, etkinlik, görev, performans ödevi, atölye, proje gibi çeşitli türlerle karşımıza çıkmaktadır. Bunlar içinde en yaygın kullanılan alıştırma ve etkinlik olmaktadır. Eskiden çalışılan konuları pekiştirmek amacıyla öğrencilere alıştırmalar verilir, bunları düzenli olarak yapmaları istenirdi. Bu amaçla kitap, dergi ve ders materyallerine çok sayıda alıştırma yerleştirilirdi. Son yıllarda bu uygulamadan vazgeçilerek etkinliklere odaklanılmıştır. Böylece eğitim alanında etkinlik, görev, etkinlik yaklaşımı, etkinliklerle öğrenme gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Peki, bu kavramlar tam olarak ne anlama gelmektedir? Alıştırma, etkinlik ve görev arasında nasıl bir fark vardır?Görev ile etkinlik kelimesi eş anlamlı mıdır? Alıştırmalardan niçin vazgeçilmiştir? Bunlar dil öğretimi için uygun mudur? Bu soruların amacı sınıfta uygulanan çalışmaların hangisinin alıştırma hangisinin görev veya etkinlik olduğuna dikkat çekmek ve bilinçli olarak uygulanmasını sağlamaktır. Aşağıda her birinin özellikleri, benzer ve farklı yönleri verilmekte, etkinliklerle ilgili bazı ölçütler sıralanmaktadır.

Alıştırma

Latince “exercice” kelimesinin karşılığı olarak kullanılan alıştırma çok eski bir kavramdır. Eğitim alanında yaygın bilinen, uygulanan ve okul materyallerinde yıllardır kullanılan çalışmalardır. Bunlar alıştırma kitabı, alıştırma defteri olarak da karşımıza çıkmaktadır. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte alıştırma; “1.Alıştırmak işi.2. Bir beceriyi, bilgiyi kazanmak için yapılan tekrar, temrin, talim, egzersiz,” olarak açıklanmaktadır. Eğitim Terimleri Sözlüğünde ise “1. Üzerinde çalışılmış bir konunun daha iyi anlaşılması amacıyla düzenlenen, karşılığının verilmesi ya da uygulamaya konulması istenilen ödev. 2. Öğrencilerin, öğrendiklerini yeni durumlara uygulamalarına olanak sağlayacak biçimde düzenlenen çalışmalara ve yinelemelere verilen ad,” olarak verilmektedir.

Görüldüğü gibi alıştırma kavramı sözlüklerde öğrenilenleri tekrar etme, temrin, talim, ödev, yineleme çalışmaları olarak açıklanmaktadır. Alıştırmanın amacı üzerinde çalışılan konuların sürekli tekrar edilerek pekiştirilmesini sağlamaktır. Etkili bir öğretim amacıyla uygulanmaktadır. Öğrencilerden genellikle bilgileri tekrarlama, ezberleme, olayları hatırlama, kavramları açıklama, tanımlama, resimleme, davranışları taklit etme gibi işlemleri yapmaları istenmektedir. Derslerde ise bilgi ve davranışlar otomatik hale gelinceye kadar tekrar yapılmaktadır. Alıştırma davranışçı yaklaşımın temel aracı olmakta ve okullarda düzenli olarak yıllar uygulanmaktadır. Bilindiği gibi davranışçı yaklaşımda

öğrencinin davranışlarını değiştirmek ve istenilen davranışları öğretmek amaçlanmaktadır. Alıştırmalar bu amaca yönelik hazırlanmakta, önceden belirlenen davranışlar uyarıcı tepki bağlamında çeşitli tekrarlarla öğretilmektedir (Bertocchini ve Costanzo,2014). Öğrenilenleri pekiştirmek için tekrar, taklit ve ezberleme etkili bir yöntem olarak benimsenmektedir. Ancak bunlar tamamen mekanik işlemler olmakta, öğrencilerin gelişimine fazla katkı sağlamamaktadır.

Alıştırmalar dil öğretiminde de benzer biçimde uygulanmaktadır. Yani belirli bir amaç ve yöntem doğrultusunda dil kurallarını öğretmek için kullanılmaktadır. Örneğin ses, söz, dilbilgisi alıştırmaları gibi. Alıştırmalar öğrencilerin bilgileri tekrar etmesini sağlamakta ve bunları öğrenip öğrenmediği kontrol edilmektedir (Robert, 2008). Bir başka ifadeyle alıştırma belirli bir alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlamaktadır. Ancak bunlar genellikle günlük yaşamdan uzak ve yapay dil uygulamalarını içermektedir (Cedlova,2013). Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metnine (CERC) göre alıştırmalar bağlam dışı çalışmalar olmakta ve tekrar çalışmalarında kullanılmaktadır. Bu alıştırmalar;

- *Örneği verilen cümle kurma,*
- *Kısa metin yazma,*
- *Çoktan seçmeli testler,*
- *Ekleme çıkarma alıştırmaları (tekil-çoğul aktif pasif gibi.)*
- *Farklı cümleler kurma, cümle çevirileri,*
- *Bazı yapıları kullanma soruları*
- *Dilbilgisi alıştırmaları vb. olmaktadır(CECR,2000).*

Bunların bazıları öğrenciler için anlamlı olmamakta, mekanik ve sıkıcı tekrarları içermektedir. Kısaca öğrencilerin aktif öğrenmesine ve yeni bilgiler keşfetmesine katkı sağlamamaktadır. Bu yönüyle alıştırma yeni eğitim yaklaşımlarında fazla kullanılmamakta yerini etkinliklere bırakmaktadır.

Etkinlik

Fransızca“activite” kelimesinin karşılığı olan etkinlik kavramı yeni eğitim yaklaşımlarıyla birlikte ön plana çıkmıştır. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlükte “1. Etkin olma durumu, müessiriyet. 2. Bir işletmenin, bir kurumun belli bir alandaki eylemi, faaliyet, aktivite, Bir canlının iç veya dış uyaranların etkisiyle giriştiği çalışma durumu, İnsanın çevresiyle arasındaki ilişkileri düzenleyen her türlü eylemi,”olarak açıklanmaktadır. Eğitim Terimleri Sözlüğünde“Çocukların, kendi amaç ve gereksinmelerine uygun geldiği için isteyerek katıldıkları herhangi bir öğrenme durumu.”Felsefe Terimleri Sözlüğünde ise “1. Eylem gücü, etki gücü. 2. Eylemde bulunanın, etkin olanın niteliği. 3. Etkide bulunmak için yapılan atılım, Eylemden ayrılığı, eylemin daha somut oluşudur.” gibi cümlelerle açıklanmaktadır.

Görüldüğü gibi etkinlik kavramı sözlüklerde etkin olma, faaliyet, istekli öğrenme durumu, eylem ve etkileme gücü olarak verilmektedir. Etkinliğin amacı öğrencilerin istekli ve aktif öğrenmesi

Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı

sağlamaktır. Eğitim sürecinde öğrencilerin işbirliği içinde çeşitli etkinlikleri yapmaları öğrenmeyi kolaylaştırmakta, dil, zihinsel ve sosyal becerileri geliştirmektedir. Öğrencileri güdüleme, etkili, kolay ve kalıcı öğrenme amacıyla uygulanmaktadır. Bu konuda Aristo“Bazı işlemler yaparak daha kolay öğreniriz.”, Rousseau “gerçek öğrenme alıştırmalarla olur”, John Dewey ise “Demir döverek demirci olunur, yazarak yazar olunur.” diyerek öğrenme sürecinde etkinliklerin önemine dikkat çekmişlerdir. Böylece etkinliklerle öğrenme gündeme gelmiş ve bunlar yapılandırıcı yaklaşımın temel öğrenme aracı olmuştur.

Yapılandırıcı yaklaşıma göre öğrenme işlemi öğrencinin aktif çabaları ve çevresiyle etkileşmesi sonucunda gerçekleşmektedir. Bu süreçte öğrenci bilgileri olduğu gibi alarak zihnine yerleştirmez. Tam tersine öğrenci dinleme, okuma yazma gibi çeşitli etkinliklerle bilgileri almakta, ön bilgileriyle birleştirmekte, yeniden anlamlandırmakta ve zihnine yerleştirmektedir. Yani öğrenci kendi aktif çabalarıyla öğrenir, kimse ona öğretmez. Öğrenen öğrencinin kendisidir. Kimse onun yerini alamaz veya tutamaz. Öğrenmeyi yönetme ve kontrol etme görevi öğrencidedir. Öğrenmeye ilişkin bütün kararları kendisi alır ve sürdürür(Basque,1999; Güneş,2014; Labédie ve Amossé, 2001).Bu anlayıştan hareketle öğrencilerin aktif öğrenmeleri için etkinlik yaklaşımı çerçevesinde çeşitli etkinlikler verilmektedir.

Etkinlik, aktif öğrenme ve öğrencileri güdüleme arasında doğrusal ilişkiler vardır. Etkinlik öğrencilerde aktif öğrenme ve sürekli güdüleme kaynağı olmaktadır (Pollet, 2015). Öğrenciler etkinliklerle daha iyi öğrenmektedir. Bir başka ifadeyle etkinlikler öğrencilere aktif ve bağımsız öğrenme, kendi kendini güdüleme, yaratıcılığını artırma fırsatı vermektedir. Etkinliğin ilgi çekmesi, öğretici rolünün yüksek olması, somut ve gerçek hayattan alınmış olması, niteliğini artırmaktadır. Öğrenci bu etkinliklerle bağımsız öğrenme becerilerini geliştirmekte, yeni yöntem, teknik ve öğrenme yollarını keşfetmektedir. Öğrencinin etkinlikleri başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi ise kendine güvenini artırmakta, yeni amaçlara yöneltmekte, kendi öğrenmesinden sorumlu olmasını ve kendi öğrenme ritmini belirlemesine katkı sağlamaktadır (Pollet, 2015).

Etkinlikler insan zihninden dökülür ve insan zihnini geliştirmek için kullanılır. Alıştırmalar davranış değiştirmeyi amaçlarken etkinlikler zihne yönelmekte, öğrencinin dil, zihinsel, sosyal, fiziksel gibi becerilerini geliştirmeye odaklanmaktadır. Etkinlikler öğrencinin bilgilerini kendi kendine oluşturmaya ve zihninde yapılandırmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca öğrencileri, bilgileri araştırmaya, olayların ve olguların anlamını bulmaya, kendi düşüncelerini düzenleme ve yapılandırmaya, yani deneyerek ve keşfederek öğrenmeye yönlendirmektedir. Kısaca etkinliklerle öğrenme yaparak ve keşfederek öğrenmek demektir (Pourtois ve Desmet, 2002). Ayrıca öğrencilerin çeşitli becerilerini geliştirmek demektir. Bu süreçte öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılmasını sağlayacak, cesaretlendirecek, ilgi uyandıracak ve keşfederek öğrenmesine katkı getirecek etkinliklere ağırlık verilmelidir.

Eğitim sürecinde aktif öğrenmeyi gerçekleştirmek için uygulanan etkinlikler iki grupta toplanmaktadır. Bunlar biçimsel ve işlevsel etkinliklerdir. Bu gruplama işlemi etkinliklerin gerçek yaşamdan alınma durumuna göre yapılmaktadır. Biçimsel etkinlikler gerçek yaşamdan ziyade öğrenme amacına uygun olarak düzenlenen etkinliklerdir. Örneğin verilen bir metni özetleme, yorumlama, çıkarım yapma gibi. İşlevsel etkinlikler ise gerçek yaşamdan alınan ve günlük yaşamla doğrudan bağlantılı olan etkinliklerdir. Bunlar öğrencilerin günlük yaşamda uyguladığı, sorunlara çözüm bulduğu, araştırma yaptığı, bilgilerini zenginleştirdiği, bunları bütünleştirerek yeni bir üretim yaptığı etkinlikler olmaktadır (Gerard ve Braibant, 2003). Örneğin çevre temizliği için yetkililere dilekçe yazma gibi. İşlevsel etkinliklere görev de denilmektedir.

Etkinlik kavramı son yıllarda dil eğitimi alanında da çok kullanılmaktadır. CERC bu kavramı görev (tache) ile birlikte kullanmaktadır. Aslında CERC metninde etkinlik ile görev arasında önemli bir fark görülmemekte, birbirine yakın kavramlar olarak ele alınmaktadır. CERC etkinlik kavramını alıştırmaya ile görev arasına yerleştirmektedir (Cedlova, 2013).

Görev

Fransızca“tâche” karşılığı kullanılan bu kavram 2000 yılında yayınlanan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (CERC) ile gündeme gelmiştir. Görev, belirli bir amaç doğrultusunda bireyin, kendi özel yeteneklerini kullanarak gerçekleştirdiği etkinliklere denilmektedir. Görev, çözülecek bir problem, yapılması gereken bir iş veya bireyin yürüttüğü amaçlı eylemler olarak tanımlanmaktadır. Görev bir kitap yazma, sözleşme yapma, bir metni kendi diline çevirme, grup çalışması yoluyla sınıf gazetesi çıkarma gibi geniş bir eylem yelpazesini kapsamaktadır (CECR, 2000). Bunlara işlevsel etkinlikler de denilmektedir.

Her gün bazı görevleri yapmak zorundayız. Örneğin davetliler için yemek hazırlama, tren bileti alma gibi. Böyle durumlarda dili kullanmak zorundayız. Bu görevleri yapmak için başkalarıyla iletişim kurmak gerekmektedir. Örneğin bir tren gişesinde temel amacımız arkadaşımızı ziyarete gitmek için bir bilet almaktır. Bu amaca ulaşmak için gara nasıl gidileceğini öğrenme, gişenin yerini sorma, görevliye gideceğimiz yeri söyleme ve bilet isteme gibi iletişim kurmak zorundayız. Yani amaca ulaşmak için dili temel araç olarak kullanmaktayız. Bir başka ifadeyle bir görevi yapmak için dili kullanıyoruz. Bu işlemlerde yapay bir iletişim değil doğal ortamlarda dil kullanma söz konusudur. Bir görevi yerine getirmek için konuşma, dinleme, okuma, anlama gibi dilin çeşitli alanları kullanılmaktadır. Bunlar birey için günlük yaşam için gerekli görevler olmakta ve iletişimi zorunlu kılmaktadır (Conejo López-Lago, 2006). Derslerde de bu tür günlük yaşamdan alınan görevler vermek dil öğrenmeyi kolaylaştırmakta, öğrencinin çeşitli becerilerini geliştirmektedir.

Görev, anlam üzerine yoğunlaşmış bir çalışmadır. Öğrenci bir görevi yaparken dili kullanmakta, onu anlamakta ve üretim yapmaktadır. Görev dil öğretiminin en önemli bir kaynağıdır. Görev ve etkinlik kavramı çoğu zaman eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Tomé, 2006). Ancak bunlar arasında küçük bir

Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı

fark vardır. Etkinlik ile görevin ayrıldığı bu fark şöyle açıklanmaktadır. Etkinlikte dil için dil üzerinde çalışma yapılmaktadır. Görevde ise gerçek hayattan alınan etkinliklerle çalışma yapılmaktadır. Her ikisi de iletişimi gerektirmekte, her ikisinde de dil kullanılmakta ancak görev yaparken dilin gerçek süreçleri uygulanmaktadır. Yani görevde dilin kullanımı sadece iletişimle sonuçlanmamakta aynı zamanda toplum içinde doğal ortamda uygulanmaktadır. Görev ve etkinlikler öğrenciler arasında etkileşimi de sağlamaktadır (Mangenot,2000).

Görev öğrenciye bir sorumluluk vermekte, amaca yönlendirmekte ve dil etkinliğini gerektirmektedir. Bir başka ifadeyle görev öğrencileri konuşmaya, kendilerini ifade etmeye zorlamakta, amaca ulaşmak için aktif rol oynamalarını sağlamaktadır. Bu süreçte önemli olan görevin anlamlı, gerçek yaşamdan alınmış veya ona yakın olmasıdır. Günlük yaşamdan alınan görevler öğrencilerde motivasyonu artırmakta, görevi iyi yapmak ve başarılı olmak için bütün becerilerini ortaya koymalarını sağlamaktadır (Cedlova, 2013).Günlük yaşamdan alınmış bazı görev örnekleri, poster üretme, bir tartışmaya katılma, bir sunum yapma, lokantada yemek siparişi verme, işverene kendini tanıtmaya, bir sınıf gazetesi hazırlama, yemek daveti hazırlama, bir gezi düzenleme vb. olarak sıralanmaktadır.

Özellikleri

Görev ve etkinlik çoğu zaman eş anlamlı olarak kullanıldığından bunların özellikleri birlikte ele alınmaktadır. Etkinlik aynı zamanda bir görevdir. Görev ise işlevsel bir etkinliktir. Her ikisi de öğrencinin somut bir amaca ulaşması için dil ve zihinsel becerileri gerektirmektedir. Bunların bazı özellikleri aşağıda verilmektedir.

- *Çalışma planı yapılır.*Görevi veya etkinliği yapmak için önce amaca odaklanılır ve amaca ulaşmak için izlenecek aşamalar belirlenir. Her aşamada öğrencinin ihtiyacına uygun dili seçmesi ve kullanması gerekmektedir. Görevin içinde bir dizi etkinlik vardır. Öğrenci bu etkinlikleri bağımsız ve aşamalı olarak yerine getirir.
- *Anlam odaklıdır.*Görev ve etkinlik yaparken öğrenciler arasında iletişim kurulmakta, bir amaca odaklanılmaktadır. Burada dil başlı başına bir amaç değil, bir amaca ulaşmak için araçtır.
- *Gerçek dil süreçleri kullanılır.*Etkinlik, gerçek yaşamdan alınan veya gerçek yaşama benzer uygulamalardır. Örneğin bir formu doldurma, iki resim arasındaki beş farkı bulma gibi. Oysa bir görevi yapmak için gerçek dünyada kullanılan iletişim süreçleri uygulanmaktadır. Örneğin bir konuşma sırasında başkalarına kendimizi daha iyi ifade etmeye çalışma, bir anıyı anlatma gibi. Bu süreçte ezberlediğimiz fiilleri veya diyalogları sıralamak yerine doğal ifadeleri kullanırız. Oysa etkinliklerde daha çok resmi dili kullanırız.
- *Bütün dil becerileri kullanılır.*Görev ve etkinlikler sözlü veya yazılı dili, konuşma, dinleme, anlama, sözlü veya yazılı üretimleri gerektirmektedir. Böylece aynı anda dilin bütün becerilerini kullanma ve geliştirme fırsatı vermektedir.

- *Bütün zihinsel süreç ve beceriler kullanılır.* Görev ve etkinlikleri yaparken bütüncül zihinsel süreçlerle becerilerden yararlanılmaktadır. Bunlar arasında düşünme becerileri çok önemli olmaktadır. Öğrenciler bir görevi yapmak için gerekli bilgileri toplama, düzenleme, farklı fikirleri değerlendirme, uygun dili seçme gibi aşamalar üzerinde düşünceleri gerekmektedir. Bu aşamalarda kullanılan zihinsel süreçler ve beceriler çok çeşitli ve karmaşık olmaktadır. Bu yönüyle görev ve etkinlikler çeşitli zihinsel süreç ve becerilerin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.
- *Bir ürüne ulaşılır.* Görev sonunda somut bir ürüne ulaşılmaktadır. Örneğin sınıftaki arkadaşların kişisel bilgiler fişi, bir şiir, sağlıklı yaşam için öğütler kitapçığı, broşür, yıllık gibi (Conejo López-Lago, 2006).
- *Sosyal becerileri geliştirir.* Görev ve etkinlikleri yaparken öğrenciler arasında etkileşim ve işbirliği yapılmaktadır. Bu durum yani birlikte tartışarak, sorgulayarak, sorunlara çözüm arayarak ve uygulayarak etkinlik yapmak öğrenciler arasında etkileşimi artırmakta ve sosyal becerileri geliştirmektedir.
- *Öğrencilere çeşitli yararları vardır.* Öğrencilere verilen araştırma, etkinlik, ödev, atölye gibi çalışmaların çeşitli işlev ve yararları vardır. Bunlar *öğrenmeyi yönetme, öğrenme sürecini ve öğrenmeyi kontrol etme, değerlendirme, öğrencileri güdüleme ve öğrenmeye yönlendirme, bilgilenmeyi kolaylaştırma ve destekleme, öğretmen ve öğrenci arasındaki eğitsel ilişkileri güçlendirme, öğrencinin düşünce ve eylemine rehberlik etme* gibi sıralanmaktadır.

Etkinlik Yaklaşımı

Etkinlik yaklaşımı, yapılandırıcı yaklaşımla gündeme gelen, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde benimsenen ve dil öğretiminde temel alınan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımla birlikte dil öğretimi çeşitli etkinliklerle yürütülmektedir. Öğrencilerin aktif öğrenmelerini sağlamak için düzeylerine uygun çeşitli görev ve etkinlikler verilmekte, bunların uygulanması istenmektedir. Bu yaklaşıma göre öğrencileri güdüleme, öğrenme sürecini kolaylaştırma, öğrenciler arasında iletişim ve etkileşimi artırma açısından etkinlikler çok önemli olmaktadır. Bu yaklaşım Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde önerildiği için günümüzde çoğu Avrupa ülkesinde uygulanmaktadır.

Etkinlik yaklaşımında bireyler toplumda çeşitli rol ve görevleri yerine getiren "sosyal aktörler" olarak ele alınmaktadır. Sosyal aktörler toplumsal görevleri yerine getirirken çeşitli kişilerle etkileşmekte ve iletişim kurmaktadır. Yani dili çeşitli alanlarda kullanmaktadır. Bireyin toplumsal ortamda kendi becerilerini kullanarak yürüttüğü etkinliklere "görev" denilmektedir. Görev, yapılması gereken bir iş, çözülecek sorun, ulaşılması gereken bir hedef gibi bireyin amaçlı eylemleri olmaktadır. Görev bir kitap okumak, sözleşme yapmak, dilekçe yazmak, ziyarete gitmek, yıllık hazırlamak, toplantı düzenlemek, yarışma yapmak gibi geniş bir alanı kapsar (CECR,2000;Güneş,2015).

Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı

Etkinlik yaklaşımında öğrencinin sahip olduğu ve kullandığı bütün zihinsel, duygusal kaynaklar ve beceriler göz önünde bulundurulur. Bu yaklaşımda dil etkinlik alanları beş başlık altında toplanmaktadır. Bunlar sözlü ve yazılı anlama, karşılıklı konuşma ve etkileşme, hazırlıklı konuşma veya sunu ile yazılı ifade alanlarıdır. Öğretmen öğretim sürecinin niteliğini artırmak için bu alanlar arasındaki bağlantıları kurmalıdır. Bu süreçte öğretmen öğrencilerin ihtiyaçlarına dayalı çeşitli etkinlikler düzenlenmelidir. Bunların öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olmasına dikkat edilmelidir (CECR, 2000; Güneş, 2015).

Etkinlik yaklaşımında öğretmenin temel görevi etkinliklerle öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek ve sürekli kullanmalarını sağlamaktır. Öğrenciler kendilerine gerekli olan dili öğrenmek, amaçlarına ulaşmak için dil becerilerini geliştirmek ve uygulamak zorundadırlar. Etkinlik yaklaşımı kendi öğrenmesinin sorumluluğunu taşıyan, dille ilgili sorumluluk almaya istekli, kendine güvenen, girişimci öğrencileri gerektirir. Eski geleneksel yaklaşımların tersine bu yaklaşımda öğrenme sürecinin bütün aşamalarını yönetme ve kontrol etme görevi öğrenciye verilmektedir. Öğrenme sürecinin her aşamasında öğretmen öğrencileri bağımsız öğrenmeye, öğrendiklerini uygulamaya, dil ve zihinsel becerilerini geliştirmeye cesaretlendirmelidir (Conseil de l'Europe et Commission européenne, 2001).

Etkinlik yaklaşımında etkinlikler öğrencilerin çeşitli becerilerini geliştirmeye yönelik kullanılmaktadır. Beceri, bireyin bir işi yapma gücüdür. Beceri, yapılacak işle ilgili temel bilgileri, eyleme geçme süreçlerini ve işi yapma aşamalarını içermektedir. Becerinin temel bilgileri işle ilgili bilgilerdir. Eyleme geçme süreçleri ise yapılacak işle ilgili zihinsel ve fiziksel kaynakları harekete geçirmeyi içermektedir. Bunlar sorgulama, sorun çözme, karar verme vb. zihinsel kaynaklarla, işin gerçekleştirilmesi için gerekli fiziksel kaynaklar, koşullar, araçlar, vb. olmaktadır. Zihinsel ve fiziksel kaynaklar harekete geçirilerek iş yapılmakta ve edinilen deneyimler çerçevesinde beceri geliştirilmektedir. Geliştirilen beceri ise başka durumlara aktarılmaktadır. Bu süreçte bireyin psiko-sosyal durumları da önemli olmakta ve becerinin uygulanmasını etkilemektedir (Güneş, 2015).

Son yıllarda etkinlik yaklaşımı bütün dil öğretim kitaplarında uygulanmaktadır. Bu yaklaşımla birlikte öğrencilere dil becerilerini geliştirmek için ilginç görev ve etkinlikler verilmektedir. Öğretmen önce yapılacak etkinliğe öğrencileri zihinsel olarak hazırlamakta, ardından etkinliğin uygulamasına geçmektedir. Ardından etkinliklerin değerlendirilmesi yapılmaktadır. Böylece çeşitli etkinliklerle öğrencilerin dil ve kültürü öğrenmelerine çalışılmaktadır. Bu yaklaşımda öğrencilere çeşitli projeler de verilmektedir. Öğrencilere önerilen bazı projeler şöyledir: Sevdiği bir hikâyenin sonunu tamamlama, tanınmış birinin posterini hazırlama, sağlık konusunda broşür hazırlama, okulda önemli bir günü kutlama, münazara düzenleme gibi görevler bunlardan bazılarıdır (Puren, 2004).

Etkinlik Hazırlama

Günümüzde dil öğrenme etkinliklerini hazırlama, seçme, uygulama ve değerlendirme çalışmalarına büyük önem verilmektedir. Etkinlik hazırlarken bazı kurallara dikkat edilmesi öngörülmektedir. Bunlardan bazıları aşağıda verilmektedir.

A.Etkinlik hazırlarken hangi dil becerilerini geliştirmeye yönelik olduğuna ve içeriğine dikkat edilmelidir. Bir beceriyi geliştirmek için çeşitli etkinlikler hazırlanabilir. Yapılandırıcı yaklaşımda etkinlik tür veya biçiminde zorlama yoktur. Çeşitli tür veya tipte öğrenme etkinliği kullanılabilir.

B.Etkinlik hazırlarken çevresel özelliklerle öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Etkinlikler, öğrencinin sadece kitap okuyarak, öğretmeni dinleyerek öğrenmesi yerine arkadaşlarıyla tartışarak, görüşlerini açıklayarak, sorgulayarak, sorunlara çözüm arayarak ve uygulayarak aktif öğrenme sürecine katılma çalışmalarını içermelidir.

C.Öğrencilerin karşılıklı iletişim kurmaları ve etkileşimde bulunmalarını, birbirlerine açık uçlu ve anlamlı sorular sormalarını, araştırma yapmalarını sağlayıcı dil etkinliklerine daha fazla yer verilmelidir (Güneş, 2014).

D.Etkinlik hazırlarken etkileşim ve sosyal yapılandırıcı yaklaşımın eğitim ilkelerine dikkat edilmelidir. Bu aşamada bilinmesi gereken bazı ilkeler şöyledir (DISCAS, 2005):

- **Öğrenen öğrencidir.** Öğrenme aktif bir süreçtir, öğrenciyi harekete geçirir ve sorumlu kılar. Öğrenci öğrenen bireydir bu nedenle kendi öğrenmesinden kendisi sorumludur.
- **Öğrenme hakkı vardır.** Öğrenci öğrenirken kendine güvenmeli, kendini güdülemeli ve kendinden istenilenleri anlamlı bulmalıdır.
- **Amacı doğrultusunda öğrenir.** Öğrenci her çalışmada amaç ve yöntemlerini belirlemelidir. Buna göre çalışmaları yürütmelidir. Öğrenme gerçek yaşamda yararlı ve uygulanabilir olmalıdır. Öğrenme, hem becerilerin geliştirilmesi hem de günlük yaşama aktarılması için yürütülmelidir.
- **Uygulayarak öğrenir.** Öğrenci becerilerini kişisel deneyimler ve somut uygulamalar sonunda geliştirir. Bu uygulamalar öğrencinin yeni bilgileri ve teknikleri içselleştirmesini getirir.
- **Yapılanlara bakarak öğrenir.** Öğrenmenin amacı, sorunları çözmek ve hataları gidermektir. Ancak bazı hatalar öğrenmeye yardım eder. Bunun için öğrenci kendini tanımayı öğrenmeli, başkalarıyla karşılaştırmayı bilmeli, hatalarını ve başarılarını görebilmelidir. Bu çalışmalar öğrenciyi kendi zihnini yönetmeyi ve üst düzey öğrenmeyi gerçekleştirmeye götürür. Giderek ne yapacağı konusunda iyi düşünmeye başlar. Bu nedenle öğrencinin hatalarını görmesine fırsat verilmelidir.

Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı

- **Etkileşerek öğrenir.** Öğrenci, etkileşim yoluyla zihinsel süreçlerini ve becerilerini düzenleme, karşılaştırma, iletişim kurma, onları açıklama, doğrulama, kendi kendine ifade etme gibi becerilerini geliştirir.
- **Çeşitli teknikler kullanarak öğrenir.** Öğrenmenin yetersiz olduğu durumlarda, öğrenci bunu tesadüfe bırakmaz yeni teknikler dener. Eğer bir yöntem iyi sonuç vermişse onu tekrar dener, kendine özgü kuralları oluşturur. Böylece öğrenme tekniklerini zenginleştirir.
- **Ön bilgilerine dayalı öğrenir.** Öğrenci yeni bilgi karşısında bildiği öğeleri kullanır, benzer yapılardan hareket eder, yeni tekniklere başvurmadan önce bildiklerini dener. Kısaca öğrenci, öğrenmek için ön bilgileri ve deneyimlerinden yararlanır (Barnier, 2005; DİSCAS, 2005; Güneş, 2014).

Görüldüğü gibi dil öğrenme etkinlikleri, öğrencinin ön bilgilerine dayalı olmalı, etkileşimlerle öğrenmesine, çeşitli öğrenme tekniklerini kullanmasına, yaparak, yaşayarak ve uygulayarak öğrenmesine yönelik hazırlanmalıdır.

E.Etkinlikler öğrenci düzeyine uygun olmalıdır. Öğretmenler öğrencilerin bilgilerini zenginleştirmek için mevcut etkinlikler arasından bazılarını seçer veya kendileri etkinlik hazırlarlar.Bunların öğretici olması için düzeylerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Eğer etkinlik çok kolay ise öğrenci sıkılmakta, çok zor ise öğrenci cesaretsizliğe düşmektedir. Hep aynı düzeyde ise monoton çalışmalar yapılmakta, öğrenci gelişimine katkı sağlamamaktadır. Bu durumları önlemek için öğrencilerin düzeylerine uygun ve ilgilerini çekecek etkinlikler seçilmelidir. Ayrıca etkinliklerin gerçek yaşama çok yakın ve öğrenci için anlamlı olmasına dikkat edilmelidir. Öğrenciler verilen etkinliği niçin yaptıklarını bilmelidirler. Bu süreçte öğretmenin deneyimleri de önemli olmaktadır. Eğer öğretmen meslekte yeni ve sınıfını yeterince tanıımıyorsa genel etkinlikleri seçmektedir. Öğrencilerin düzeyini ve becerilerini tanıdıkça daha iyi etkinlik seçmeye başlamaktadır. Diğer taraftan genellikle dil bilgisi ağırlıklı etkinlikler otomatik yapılmakta, çoğu etkinlik çoktan seçmeli, cümle çevirisi, tanımlama, eşanlamlı vb. içerikte hazırlanmaktadır. Bu tür etkinlikler çabuk ezberlenmekte ve öğrenci üzerinde fazla etkili olmamaktadır. Ders kitabı ya da eğitim sitelerinde verilen etkinliklerin çoğu birbirine benzemektedir. Bu nedenle öğrenci düzeyine uygun etkinlikler seçilmelidir.

F.Etkinlik, çeşitli dil ve zihinsel becerileri geliştirme amaçlı kullanılmalıdır.Etkinlikte geliştirilecek beceriyle ilgili temel bilgilere, zihinsel becerilere ve uygulamalara yer verilmelidir.Genellikle bilgi içerikli etkinlikler kolay hazırlanmakta ve alanda yaygın olarak kullanılmaktadır. Oysa öğrenme sürecinde zihinsel becerileri geliştirme etkinliklerine daha fazla ağırlık verilmelidir. Bir başka ifadeyle etkinliklerin sadece bilgileri değil, zihinsel becerileri de geliştirici olmasına dikkat edilmelidir.

G. Öğrencilere okul içi ve dışı farklı etkinlikler sunulmalıdır. Yapılandırıcı yaklaşıma göre etkinlikler sadece sınıf-okul içi etkinliklerle sınırlı değildir. Okul dışı etkinliklere de yer verilir. Etkinlikler

öğretmene ve öğrenciye geniş bir yelpaze ve etkinlik havuzu olarak sunulur. Etkinlik seçimi öğretmen ile öğrenciye verilir (Güneş, 2014).

Etkinlikleri Uygulama

Etkinlikler genellikle dört aşamada uygulanmaktadır. Öğretmen buna dikkat etmelidir. Bunlar hazırlık ve başlama, uygulama, değerlendirme ve gözden geçirmedir. Bu aşamaların amacı ve yapılacak çalışmalar aşağıda genel olarak verilmektedir (Barnier, 2005; DiSCAS, 2005; Güneş, 2014).

Etkinlik Uygulama Aşamaları

1.Hazırlık ve Başlama

Amaçlar	İşlemler
<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenciyi harekete geçirme, • Duygusal yönden uygun ortam sağlama, • Zihinsel yönden uygun koşullaroluşturma, • Etkinliğin akışını yönlendirme, • Etkinliğin akışı için gerekli koşulları sağlama. 	<ul style="list-style-type: none"> • Harekete geçirme: Merak uyandırma, ilgi çekme, bir amaç öne sürme vb. • Güven verme: Güven sağlama, cesaret verme, önceki başarıları hatırlatma, • Ön bilgileri hatırlatma: Yapılacak işlemle ilgili ön bilgi ve teknikleri harekete geçirme, • Açıklama:İpuçları verme, kavramları tanımlama, örnek gösterme, kuralları netleştirme,

2.Uygulama

Amaçlar	İşlemler
<ul style="list-style-type: none"> • Bir etkinliği yapma, • İncelenecek somut öğeleri sağlama, • Tahmin oluşturmaya cesaretlendirme, • Hatalara ve tekrarlara izin verme, • Teknik geliştirmeye izin verme ve yönlendirme, • Önemli bilgileri bütünleştirme. 	<ul style="list-style-type: none"> • İzleme: Akışı düzenleme, zamanı kontrol etme, düzenleme, sorunlarını çözme, yardım etme, görevi yeniden gözden geçirme, • Keşfettirme: Sorular sorma, denemeleri cesaretlendirme, tahminler yapma, sorgulama, karşılaştırma, ilişkilendirme vb. • Yardım etme: İpuçlarını gözden geçirme, süreci hatırlatma, materyal sağlama, • Bilgilendirme: Sunum yapma, metin sağlama, materyal sunma vb. • Dönüt verme: Cesaretlendirme, hatalarını belirleme, düzeltmeye yönlendirme,

3.Değerlendirme

Amaçlar	İşlemler
<ul style="list-style-type: none"> • Değerlendirme yapma, • Her aşamayı değerlendirme, • Bir model ya da bilgiyi genişletme, • Bilgileri yapılandırma, • Bütünleştirici kavramları düzenleme, • Temeli genişletme.	<ul style="list-style-type: none"> • Sözelleştirme:Soru sorma, anlatma, tanımlama, duygularından söz etme, • Görüş alıp verme: Sonuçları diğerleri ile karşılaştırma, tartışma, paylaşma, ortak yönleri belirleme, eleştirme, sorgulama, • Netleştirme:Kavramları, terimleri ve olayları belirleme, şemalaştırma; yöntem, teknik ve araçları belirleme, • Farkları belirleme: Farklı örnekler gösterme, örneklendirme, uygulama sınırlarını gösterme, • Kendini değerlendirme: Öz değerlendirme, arkadaşlarla ve öğretmenle değerlendirme, • Tamamlama:Özetleme, tamamlama, temel bilgileri not etme,

4.Gözden Geçirme

Amaçlar	İşlemler
<ul style="list-style-type: none"> • Ekinliği geliştirme, • Farklı görevler yapma, • Öğrenmeyi ortamdan bağımsızlaştırma, • Becerilerin aktarılmasını sağlama, • Bağımsız öğrenme.	<ul style="list-style-type: none"> • Genişletme: Diğer örneklerle bakma, değişiklikler önerme, karmaşık örnekler sunma, • Ek uygulama: Ek etkinlikler verme, • Bütünleştirme: Başka etkinlikler sunma, birleştirici öneriler verme, diğer öğrenmelerle bütünleştirilmesini sağlama,

Öğretmen etkinlikleri uygulama sürecinde iki duruma dikkat etmelidir. Bunlar öğrencinin enerjisini harekete geçirme ve araştırarak öğrenmeye yönlendirme olmaktadır.

- *Öğrencinin enerjisini harekete geçirme:* Etkinlikleri uygulama öncesi öğrencinin enerjisi harekete geçirilmelidir. Bunun için öğrencileri cesaretlendirme, ilgisini çekme, güven verme, uygun öğrenme ortamı sağlama gibi işlemler yapılabilir.
- *Öğrencinin enerjisini araştırarak öğrenmeye yönlendirme:* Bu işlem öğrencilerde bağımsız öğrenmenin gelişimi açısından çok önemlidir. Etkinlik öncesi öğrencinin etkinliği bağımsız ve etkili biçimde nasıl yapacağını düşünmesi, araştırması, uygulama aşamalarını belirlemesi, kullanacağı araçları seçmesi vb. sağlanmalıdır.

Etkinlikleri Değerlendirme

Dil öğrenme etkinlikleri genellikle kitap yazarları, öğretmenler, uygulamacılar vb. kişiler tarafından geliştirilmektedir. Bunların sınıfta uygulanma durumları, sonuçları ve etkilerini değerlendirmek gerekmektedir. Bunun için öğrenme etkinlikleri amaç, içerik, amaca ulaşma ve uygulama yönünden incelenmelidir. Etkinlikleri hazırlama ve uygulama sonrası değerlendirmede kullanılacak bazı sorular aşağıda verilmektedir. Bu sorular bir değerlendirme ölçeği gibi de düşünülebilir (DISCAS, 2005).

Etkinlik Değerlendirme Soruları

Hazırlık ve Başlama	<ul style="list-style-type: none"> • Etkinlik ilgi çekici mi? • Amacı açık seçik mi? • Ön bilgileri harekete geçiriyor mu?
Uygulama	<ul style="list-style-type: none"> • Etkinlik gerekli bilgileri sunuyor mu? (yönlendirme, başvuru kaynakları vb.) • Beklenen sonuç hakkında öğrenciye açıklama veriliyor mu? • Bilgiyi keşfetmek için uygun yerler var mı? • Ders kitabı dışında başka kaynaklara yöneliyor mu?(Gözlem, kaynak kitaplar, öğretici materyaller, başka kaynaklar gibi). • Deneme için olanak sağlıyor mu?
Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> • Ortak bir sonuç ortaya konuldu mu? • Sonuçlar tartışıldı mı? • Temel bilgiler özetlendi mi? • Sonuçlar genelleştirildi mi? • Öğrenci yürüttüğü süreçleri açıklamaya davet edildi mi?
Gözden Geçirme	<ul style="list-style-type: none"> • Başlangıç etkinlikleri ile süreç etkinlikleri uyumlu mu? • Etkinlik ortama, bireye ve sürece göre farklılaşıyor mu? • Öğrenci etkileşimi için etkinlik değiştirilebiliyor mu?(bireysel, ekiple, ortak olarak vb.)
Genel Özellikler	<ul style="list-style-type: none"> • Etkinlik öğrencilerin gelişimine ve yaşına uygun düzeyde mi? • Öğrencinin gelişimi, ilerlemesi ve başarısına katkı sağlıyor mu? • Farklı öğrenme stillerine yönelik öğeler taşıyor mu? (işitsel, görsel, kinestetik gibi) • Öğrenciler arasında etkileşimi içeriyor mu?(bireysel çalışma, ekiple çalışma, işbirlikli çalışma gibi) • Etkinlik farklı öğrenme düzeylerini dikkate alıyor mu? • Aşağıdaki aşamaların her birinde öğrenciden dönüt alınıyor mu? <ul style="list-style-type: none"> ○ Kendi kendine düzeltme, ○ Arkadaşlarıyla düzeltme, ○ Öğretmeni ile düzeltme, ○ Görevi gereği düzeltme (DISCAS, 2005; Güneş, 2014).

Dil öğrenme etkinliklerini sadece kâğıt üzerinde sunmak yeterli değildir. Dil becerilerini geliştirmek için sınıf içi veya dışında öğrencilerle hareketli etkinlikler de yapılmalıdır. Bir etkinliğin

Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı

başarısı sadece hazırlanmasına değil, uygulanmasına, uygulandığı ortama ve öğrenciye de bağlıdır. Bu nedenle etkinlikler sistemli olarak değerlendirilmeli ve gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

Ülkemizdeki Uygulamalar

Ülkemizde 2005 yılında uygulamaya konulan Türkçe Öğretim Programında yapılandırıcı yaklaşımla birlikte etkinlik yaklaşımı temel alınmıştır. Bu durum ilgili Programda “*Türkçe (1-5.Sınıflar) Öğretim Programı’nda yapılandırıcı yaklaşım merkeze alınmakla birlikte, çoklu zekâ, beyin temelli öğrenme, öğrenci merkezli eğitim, bireysel farklılıklara duyarlı eğitim, sarmal, tematik, beceri yaklaşımı gibi çeşitli yaklaşımlarından yararlanılmıştır.*” denilerek vurgulanmıştır. Programda dil öğretiminde uygulanacak çeşitli kazanımlar sıralanmış, her kazanımla ilgili yapılacak etkinlikler verilmiştir. Etkinlik ve beceri yaklaşımından hareketle Türkçe öğretiminde uygulanacak etkinlikler ve geliştirilecek beceriler açıkça belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin aktif öğrenmeleri için çeşitli etkinlik örnekleri verilmiş, bunların nasıl uygulanacağı ve değerlendirileceği açıklanmıştır.

Türkçe öğretim programında beceri yaklaşımından hareketle temel beceriler ile alan becerileri de belirlenmiştir. Temel beceriler, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik, karar verme, kişisel ve sosyal değerlere önem verme olarak sıralanmıştır (MEB,2005). Alan becerileri ise dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve sunu öğrenme alanlarında kazanımlar halinde verilmiştir. Bu becerileri geliştirmek amacıyla öğrenme ve öğretme sürecinde her alana özgü etkinlik örnekleri sıralanmıştır. Öğretmenlerin sadece bu etkinliklerle sınırlı kalmamaları kendilerinin de yeni etkinlikler üretmeleri istenmiştir. Kısaca Programda öğrencilerin dil, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmek için Türkçe öğretiminin etkinliklerle yürütülmesi öngörülmüştür.

Etkinlik yaklaşımından hareketle yaklaşık on iki yıldır Türkçe öğretim kitaplarında öğrencilere çeşitli etkinlikler verilmekte ve etkinliklerle Türkçe öğretimi uygulanmaktadır. Ancak Türkçe ders kitaplarında verilen etkinlikler incelendiğinde istenilen düzeyde ve nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır. Bazı etkinliklerin alıştırmaya mantığı ile hazırlandığı ya da onun yerine kullanıldığı, bazılarının ise alıştırmaya özelliklerine sahip olduğu görülmektedir. Bir başka ifadeyle etkinlik yerine alıştırmaların kullanıldığı ve alıştırmalarla Türkçe öğretildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca etkinliklerde yapılandırıcı yaklaşımın eğitim ilkelerine dikkat edilmediği, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmadığı da ortaya çıkmaktadır. Kısaca etkinlikleri hazırlama, seçme, uygulama ve değerlendirme çalışmalarına gereken önemin verilmediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Etkinliklerin öğrenci düzeyine uygun olması gerekmektedir. Eğer etkinlik çok kolay ise öğrenci sıkılmakta, çok zor ise cesaretsizliğe düşmektedir. Hep aynı düzeyde ise çalışmalar monotonlaşmakta ve öğrenci gelişimine katkı sağlamamaktadır. Bu anlayışla incelen etkinliklerin bazılarının öğrencilerin düzeylerine uygun ve ilgilerini çekecek nitelikte olmadığı görülmüştür. Ayrıca etkinliklerin çoğunun

birbirine benzediği ve tekrarlandığı saptanmıştır. Dil bilgisi etkinliklerinin ise otomatik tekrarları içerdiği, bazılarının çoktan seçmeli, cümle çevirisi, tanımlama, eşanlamlıları bulma vb. içerikte hazırlandığı ortaya çıkmıştır. Bu tür etkinliklerin çabuk ezberlendiği ve dil öğrenmeye fazla katkısı olmadığı bilinmesine rağmen yaygın kullanıldığı görülmüştür.

Sonuç olarak dünyamızdaki gelişmelere paralel Türkçe öğretiminde de son yıllarda önemli gelişmeler olmuştur. Etkinliklerle Türkçe öğretimine başlanmış, öğrencilerimizin dil, zihinsel, bireysel ve sosyal becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmiş, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan bireyler yetiştirme amaçlanmıştır. Ancak Türkçe ders kitapları incelendiğinde yeni yaklaşımların çok iyi anlaşılmadığı ve uygulamaya yansımadağı görülmektedir. Türkçe öğretim kitaplarında etkinlik adı altında verilen çalışmaların önemli bir bölümünün alıştırmaya olduğu saptanmıştır. Oysa etkinlik ve alıştırmaya farklıdır. Bunların amacı, uygulanması ve değerlendirilmesi birbirine zıttır. Alıştırma eski davranışçı yaklaşımın temel öğretim aracıdır. Etkinlik yaklaşımına uygun değildir. Bu karışıklık hem bilimsel hem de uygulama açısından önemli sorunlara neden olmakta, Türkçe öğretiminin başarısı ile öğrencilerin dil gelişimini olumsuz etkilemektedir. Kısaca öğrencilerimizin geleceği açısından öğretmen, yazar, eğitimci ve yayıncıların etkinlik yaklaşımını iyi bilmeleri, etkinlik hazırlama, seçme, uygulama ile değerlendirme süreçlerine dikkat etmeleri gerekmektedir.

Kaynaklar

- Barnier, G. (2005). *L'approche socio-constructive des apprentissages scolaires*, Psychologie de l'éducation, Thème 2. IUFM d'aix-Marseille.
- Basque, J. (1999). *L'Influence du Béhaviorisme, du Cognitivism et du Constructivisme sur le Design Pédagogique*, Actes du XIIe Colloque du CIPTÉ, Montréal.
- Bertocchini, P. ve Costanzo, E. (2014). *La Notion d'exercice, Le Français Dans le Monde*, 12.12.2016 tarihinde www.fdlm.org adresinden erişilmiştir.
- Besse, H. ve Porquier, R. (1984). *Grammaire et didactique des langues*, Hatier-Credif.
- Bouchard, R. (1985) *Le texte, de phrase en phrase*, in *Le Français dans le monde 192*, Grammaire de texte, Paris.
- CECR (2000). *Cadre européen commun de référence pour les langues. Apprendre, enseigner, évaluer*, Division Des Langues Vivantes, Strasbourg, Conseil de l'Europe, Didier.
- Cedlova, M. (2013). *Tâches et activités : au service de l'enseignement-apprentissage en FLE*, Západočeská univerzita v Plzni Fakulta filozofická Plzeň.
- Conejo López-Lago, E. (2006). Qu'est-ce qu'une tâche ?, Rahmen des Projektes "Español Online" adapté en français par Philippe Liria, 10.11.2016 tarihinde <http://www.difusion.com/uploads/2004/Ideas/Recursos/1246.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Conseil de l'Europe et Commission européenne, (2001). *T-kit, Une méthodologie de l'apprentissage des langues*, Editions du Conseil de l'Europe, Strasbourg Cedex.

Türkçe Öğretiminde Etkinlik Yaklaşımı

- DISCAS.(2005). *L'activité d'apprentissage*, Les archives de DISCAS,02.01.2006 tarihinde www.csrn.qc.ca/discas/Apprentissage/activiteApprentissage adresinden erişilmiştir.
- Gerard, F.-M. & Braibant, J.-M. (2003). Activités de structuration et activités fonctionnelles, même combat ? Le cas de l'apprentissage de la compétence en lecture à l'école primaire, *Français*.
- Güneş, F. (2014). *Sınıf yönetimi yaklaşım ve modeller*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Güneş, F.(2015). Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller.Ankara: Pegem A Yayınları.
- Labédie, G. ve Amossé, G.(2001). Constructivisme ou socio-constructivisme?. Pädagogisches Institut der deutschen Sprachgruppe, Bozen DDEC de Nantes.
- Mangenot F. (2000) *Quelles tâches dans ou avec les produits multimédias ?*, in actes du colloque Triangle XVII, "Multimédia et apprentissage des langues étrangères". Paris, ENS-Éditions. 05.03. 2005 tarihinde http://www.u-grenoble3.fr/espace_pedagogique/triangle.htmadresinden erişilmiştir.
- MEB.Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (2005).İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu.Ankara: MEB Basımevi.
- Pollet, D.(2015). *Elève : acteur actif de son apprentissage : le triple gagnant ?*Analysen°15 FAPEO, 10.12. 2015 tarihinde www.fapeo.be/analyses adresinden erişilmiştir.
- Pourtois, J.-P., Desmet, H.(2002). *L'éducation postmoderne*, 3ème Edition, PUF, Paris.
- Puren,C.(2004).*L'évolution Historique Des Approches En Didactique Des Langues-Cultures ou Comment Faire L'unite Des « Unites Didactiques »*, Congrès Annuel de l'Association pour la Diffusion de l'Allemand en France (ADEAF),École Supérieure de Commerce de Clermont-Ferrand, 2-3 Novembre 2004,France.
- Robert, J.-P. (2008).*Dictionnaire pratique de didactique du FLE*. Lassay-les-Châteaux : EMD S.A.S.
- Tomé, M. (2006).*Vers une typologie des ressources, supports et dispositifs Internet pour le français langue étrangère*,Revista Estudios Humanísticos, Filología, nº 28, Universidad deLeón, León.
- Vigner, G.(1984).*L'Exercice dans laclasse de français*, Edition Hachette.